

MAPA KORUPČNÍCH RIZIK V DOTAČNÍ POLITICE obce Srch

Zpracoval:
Mgr. Martin Kameník

Oživení, o. s., únor 2013

bez korupce

I. Vymezení základních pojmů

Dotační politikou máme na mysli soubor nástrojů a postupů, pomocí kterých dochází k poskytování veřejné podpory z rozpočtu samosprávy ve své samostatné působnosti v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Dotace lze ve smyslu zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech přeneseně chápat jako **peněžní prostředky veřejného rozpočtu poskytnuté právnickým nebo fyzickým osobám na stanovený účel.**

Ve smyslu **zákona č. 250/2000 Sb., o územních rozpočtech, konkrétně ustanovení § 9** mohou **územní samosprávy hradit ze svých rozpočtů:**

- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec (písm. h),
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely. (písm. j)

Zákon dále umožňuje nastavit další parametry podpory jako je *časové vymezení dotace, účelovost dotace a návratnost* nepoužitých prostředků.

Dotační řízení v analýze pojmáme jako rozhodovací proces o cílech a účelu veřejné finanční podpory, podmínkách jejich získání a čerpání, výběru vhodných příjemců. Samotný průběh dotačního řízení ani jeho náležitosti nejsou v českém právním řádu vymezeny žádným právním předpisem. Proto záleží na každém poskytovateli dotací jakým způsobem a mírou bude uplatňovat zásady transparentního, odpovědného a hospodárného nakládání s veřejnými prostředky.

Soupis podkladů:

- statistiky poskytnutých dotací za rok 2011 a 2012
- internetové stránky obce

II. Hlavní zjištění a doporučení

Seznam korupčních rizik v rozdělování dotací podle jejich závažnosti a pravděpodobnosti

č.	riziko	závažnost	pravděpodobnost
1	Zneužívání poskytnutých dotací k osobním nebo úzce skupinovým zájmům	nízká - střední	vysoká
2	Manipulace v dotačním řízení	nízká - střední	vysoká
3	Neúčelné čerpání dotace	nízká - střední	vysoká
4	Podvody v žádosti o dotaci	nízká - střední	vysoká

Seznam doporučení ke snížení rizik

č.	doporučení
1.	Zneužívání poskytnutých dotací k osobním nebo úzce skupinovým zájmům
1.1	Vymezit ve vnitřních předpisech povinnost uzavírat s příjemci dotací písemné dohody o poskytnutí finančních příspěvků a stanovit jejich náležitosti např. formou smluvních standardů.
1.2	Stanovit povinnost příjemce dotace vybírat dodavatele na služby nebo dodávky hrazené z dotačních prostředků na základě jednoduché soutěže (například povinnost oslovit min. 3 možné dodavatele a vybrat nejvýhodnější nabídku u nákupů nad 200 tis. Kč). Účast člena kontrolního a finančního výboru zastupitelstva při hodnocení nabídek.
1.3	Kontinuálně uveřejňovat všechny uzavřené dohody o poskytnutí dotací v přehledné formě v souvislosti s bodem 2.1
2.	Manipulace v dotačním řízení
2.1.	Zřídit zvláštní sekci o dotacích na internetových stránkách obce (pravidla a dokumenty k dotačnímu řízení, avíza pro příjem žádostí, výsledky dotačního řízení, dohody o poskytnutí dotací) a další zvláštní informace v souvislosti s ostatními doporučeními.
2.2	Implementovat vnitřní směrnice obce pro dotační řízení definující hlavní náležitosti dotačního řízení, účelu dotace, základních povinností příjemců dotací, systém odpovědností zaměstnanců úřadu a veřejných funkcionářů obce.
2.3	Regulovat střet zájmů. Zaměstnanci nebo zastupitelé obce, kteří jsou zároveň členy organizací žádajících o dotaci, by měli být povinni zdržet se projednávání a schvalování dané žádosti o dotaci.
2.4	Implementovat etický kodex pro zastupitele obce včetně kontrolních a sankčních mechanismů.
3.	Podvody v žádosti o dotaci
3.1	Stanovit povinnost předběžné kontroly alespoň u žádostí o dotaci nad 50 tis. Kč a osobní odpovědnost za tuto kontrolu.
3.2	Vyloučit z dotačního řízení žadatele, kteří mají neuhrazené závazky vůči obci nebo hrubě porušili podmínky pro čerpání dotací v minulém kalendářním roce.
3.3	Součástí žádostí o dotace by mělo být čestné prohlášení žadatele o správnosti a pravdivosti údajů v žádosti.
3.4	Zveřejňovat na internetu obce (viz doporučení 2.1) tzv. black list příjemců v souvislosti s bodem 3.2
4.	Neúčelné čerpání dotace
4.1	Stanovit povinnost provádění průběžné a následné kontroly všech dotací převyšující částku 100 tis. Kč.
4.2	Průběžnou a následnou kontrolu by neměli provádět osoby, které se podílely na posuzování dotací (viz bod 2.3)

III. Metodika analýzy korupčních rizik

Identifikace korupčních rizik

Pro identifikaci a analýzu korupčních rizik vycházíme z operativní definice rizika korupce:¹

Tab. 1

Definiční znaky rizika korupce	
+ monopol moci	Pouze jedna osoba rozhoduje o poskytnutí dotací (podmínky, částka, účel).
+ volnost v rozhodování	Dotační řízení a kontrola čerpání dotací jsou pouze minimálně nebo vůbec regulovány formálními předpisy, což poskytuje odpovědným osobám velkou volnost v rozhodování s vyšším rizikem klientelistických a korupčních vlivů na rozhodování o příjemci a čerpání dotace. Mezi hlavní znaky můžeme zařadit: (i) absenci regulace střetu zájmů osob, které se podílí na rozhodování (ii) nejsou vymezeny cíle a podmínky poskytování dotace (např. chybí dotační programy). (iii) není stanoven postup rozhodování o dotaci (např. kritéria pro výběr příjemců, náležitosti žádostí o dotaci, publicita informací o celém dotačním řízení atp.) (iv) absence jasných povinností pro příjemce dotace (v) nejsou k dispozici předpisy pro kontrolu příjemců dotací a čerpání dotací.
- transparentnost	O dotačním řízení, čerpání dotací a jejich příjemcích nejsou zveřejňovány žádné informace v reálném čase. Není tak umožněna dostatečná veřejná kontrola prostředků určených pro veřejnou finanční podporu. To může být rizikové zejména při selhání integrity veřejných funkcionářů a zaměstnanců samosprávy, kteří díky nízké transparentnosti mohou snadněji podléhat korupčním vlivům a klientelismu.

Klasifikace korupčních rizik

Tab. 2

Závažnost rizika	Charakteristika
nízká	Hrozí většinou poskytováním drobných výhod příjemcům dotace založených spíše na lokálních klientelistických vazbách mezi poskytovatelem a příjemcem dotace než na korupční dohodě z jednoznačnými benefity. Tímto jednáním není ohrožena podstatná část dotačních prostředků, týká se spíše drobných finančních podpor.

¹ v angl. originálu „Corruption = Monopoly + Discretion – Accountability; Robert Klitgaard

střední	Dochází k nerovnému postavení jednotlivých uchazečů v přístupu k dotačním prostředkům a preferenci předem vybraných. V dotačním řízení se vyskytují skryté vlivy, podjatost a manipulace zvýhodňující některé příjemce v podmínkách poskytnutí dotace a kontroly jejich čerpání. O významné části prostředků (např. určité oblasti podpory) není transparentně rozhodnuto, hrozí, že nebudou vynaloženy účelně vzhledem ke skutečným veřejným potřebám. Aktéři manipulací získávají různé drobné i významné benefity od příjemců dotací (např. zaměstnání blízké osoby, různé VIP vstupenky, poskytování nadstandartních služeb atp.).
vysoká	Celý dotační systém permanentně selhává a neplní účely, pro které byl zřízen a financován. V dotačním řízení častěji dochází k podvodům v žádostech o dotaci, rozhodování o dotaci a při kontrole čerpání dotace (falšování dokladů, vykazování fiktivních výdajů atp.) s jednoznačným úmyslem vyvádět z veřejných rozpočtů prostředky pro osobní nebo úzce skupinovou potřebu.

Tab. 3

Pravděpodobnost rizika	Charakteristika
nízká	Je podstatně přítomen pouze jeden definiční znak korupce: rozhodnutí je vázáno na více schvalovacích stupňů v rámci hierarchické odpovědnosti, ostatní znaky korupce mohou být naplněny pouze částečně
střední	Jsou podstatně zastoupeny maximálně dva definiční znaky, jedním z nich je většinou nízká transparentnost
vysoká	Jsou podstatně přítomny všechny definiční znaky, nebo alespoň znaky monopolu moci v kombinaci s volností rozhodování. Patří sem i případy, kdy prevence korupčního rizika není vůbec obsažena v pravidlech.

Obecná korupční rizika při poskytování dotací

- 1) Zneužívání poskytnutých dotací k osobním nebo úzce skupinovým zájmům.** Dotační prostředky nejsou zcela nebo z části vynaložena ve veřejném zájmu, tedy na veřejně prospěšné činnosti.
- 2) Manipulace v dotačním řízení:** manipulace s podmínkami pro příjemce dotací, v hodnocení jednotlivých žádostí, ovlivňování dotačního řízení uchazeči o dotaci.
- 3) Podvody v žádosti o dotaci:** uchazeči o dotaci uvádí falešné nebo zavádějící informace ve snaze dotaci získat nebo být neoprávněně zvýhodněni před ostatními uchazeči.
- 4) Neúčelné čerpání dotace:** příjemce dotace podává falešné nebo neúplné údaje o čerpání dotace a využití dotace (fiktivní aktivity, nepravdivé účetnictví), aby kryl zneužívání dotace k jiným, než stanoveným účelům nebo kryl jiné podvody a selhání při její administraci.

Interpretace výsledků

Výsledná klasifikace korupčních rizik v analýze je pouze orientační, jelikož je v analýze zohledněna pouze míra regulace jednotlivých činností obce spojených s rozdělováním dotací pomocí normativního rámce (zákonných předpisů a vnitřních předpisů obce).

V analýze nebyly zohledněny neformální faktory, které ve výsledku mohou výrazně ovlivňovat reálný výskyt korupčních rizik. Zde máme na mysli zejména úroveň dodržování normativního rámce, politickou kulturu orgánů obce a úroveň opozice, určitou „štábní“ kulturu při administraci dotací obecním úřadem, nebo působení a aktivity místních zájmových skupin a lokálních médií. Pro věrný obraz korupčních rizik v dotační politice obce by proto bylo zapotřebí testovat výše identifikovaná rizika také dotazníkovým šetřením mezi zaměstnanci a funkcionáři obce, zastupiteli a příjemci dotací a provedením kontroly reprezentativního vzorku poskytnutých dotací.

Výsledná rizika je proto třeba interpretovat velmi citlivě v rovině hypotetických možností zneužití mezer v normativním rámci pro poskytování dotací.

IV. ANALÝZA KORUPČNÍCH RIZIK

1. Základní údaje o dotacích obce Srch za r. 2011 a 2012

rok 2011

Celková výše poskytnutých dotací	320.000 Kč
Počet žádostí o dotaci	8
Počet podpořených žádostí	8

rok 2012

Celková výše poskytnutých dotací	300.000 Kč
Počet žádostí o dotaci	7
Počet podpořených žádostí	7

Obec Srch v posledních dvou letech rozdělila na dotacích 300 – 320 tis. Kč², přitom počet podaných a podpořených žádostí byl vždy vyrovnaný.

Vzhledem k **absenci jakýchkoli vnitřních formálních pravidel pro dotační řízení bude vysoce pravděpodobný výskyt všech výše uvedených obecných rizik**. Kvalita dotačního řízení do značné míry závisí na neformálních rozhodovacích mechanismech (politické dohody, tradice, zvyky atp.) a může tak snadněji podléhat klientelistickým vazbám nebo korupčním dohodám.

Vzhledem k relativně nízkému objemu prostředků alokovaných na dotace lze v případě působení korupčních dohod a klientelistických vazeb očekávat spíše drobnější benefity a **závažnost rizik bude dosahovat spíše nízké až střední úrovně**. To však bude platit za předpokladu, že obec nebude na dotace v budoucnu poskytovat řádově vyšší částky než doposud.

Vyrovnaná bilance podaných i podpořených žádostí o dotaci vypovídá s nejvyšší pravděpodobností o tom, že v praxi k žádné reálné soutěži o dotační prostředky mezi žadateli nedochází. Spíše je rozdělování dotací založeno na určité nepsané tradici v podpoře zavedených spolků a sdružení v obci, které získávají podporu na dlouhodobém konsenzu politické reprezentace obce. Tento stav však nesevřídčí většímu tlaku na kvalitu a rozsah dotovaných aktivit a také neotevírají cestu k podpoře zcela nových veřejně prospěšných aktivit.

2. Jednotlivá korupční rizika

Riziko č. 1: Zneužívání poskytnutých dotací k osobním nebo úzce skupinovým zájmům.

Přítomnost rizika závisí na způsobech, jakým obec stanovuje povinnosti pro příjemce dotací a jakého objemu dotací se tato procedura týká.

Jelikož obec nemá žádné vnitřní předpisy, které by stanovovali jednotné povinnosti pro příjemce dotací, může reálně hrozit riziko zneužívání dotací díky:

- 1) Velké volnosti v rozhodování o povinnostech příjemců dotací.** Není zřejmé, zda jsou s příjemci prostředků uzavírány písemné smlouvy nebo dohody o poskytnutí dotací ani nejsou žádným způsobem stanoveny jednotné povinnosti příjemců dotací. Rozsah povinností pro příjemce dotací proto může být na základě korupční dohody nebo klientelismu stanoven jen minimální nebo vůbec žádný. Pokud nejsou navíc uzavírány písemné dohody, hrozí riziko, že povinnosti nebudou

² do výše dotací není zahrnuta dotace pro základní a mateřskou školu Srch, která je příspěvkovou organizací obce. V r. 2012 dostala neinvestiční dotaci 500 tis. Kč.

vymahatelné a v praxi vymáhány. To může vést k vyššímu riziku podvodů při čerpání dotace, např. nejasně vymezený účel dotace, měkké podmínky pro její čerpání a vykazování účelnosti dotace, které umožňují získávat osobní či skupinové benefity na úkor veřejné prospěšnosti (např. využívání dotace k privátním účelům, na úhradu mezd spřízněným osobám nebo rodinným příslušníkům atp.).

- 2) Nulové regulaci případných nákupů prací, dodávek nebo služeb z dotačních prostředků.** To může vést k situacím, kdy je z dotačních prostředků realizován zisk externího dodavatele na základě korupční dohody mezi příjemcem dotace a dodavatelem s negativními dopady na hospodárnost využití poskytnuté dotace.

Riziko tohoto zneužití dotací bude přítomné zejména u větších dotací, jejich předmětem jsou např. rozsáhlejší nákupy nebo nákladnější rekonstrukce objektů. Přitom výše takových zakázek může být korupčně atraktivní a zároveň nemusí dosáhnout takové výše, aby byl příjemce dotace klasifikován jako dotovaný zadavatel podle §2 zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách a vztahovaly se na něj povinnosti organizovat zadávací řízení.

- 3) Vzhledem k nízké transparentnosti stanovených povinností** nemusí mít veřejnost dobré povědomí o nastavených povinnostech pro příjemce dotací a nebude moci efektivně vykonávat veřejný dohled nad účelným čerpáním. To usnadňuje zneužívání dotačních prostředků. Samozřejmě lze pro veřejný dohled využívat i zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Pro potřeby kontinuálního dohledu je však nutné opakovaně žádat o informace a zbytečně tak zatěžovat administrativu obecního úřadu.

DOPORUČENÍ

- 1. Vymežit ve vnitřních předpisech povinnost uzavírat písemné dohody s příjemci dotací a stanovit jejich náležitosti** např. formou smluvních standardů v souvislosti s doporučením pro 2. riziko.
- 2. Stanovit povinnost příjemce vybírat dodavatele služeb nebo dodávek hrazených z dotačních prostředků na základě jednoduché soutěže** (například povinnost oslovit min. 3 možné dodavatele a vybrat nejvýhodnější nabídku **u nákupů nad 200 tis. Kč**). Hodnocení nabídek by se účastnili také členové finančního a kontrolního výboru zastupitelstva obce.
- 3. Kontinuálně uveřejňovat všechny uzavřené dohody o poskytnutí dotací v přehledné formě v souvislosti s doporučením ke 2. riziku.**

Riziko č. 2: Manipulace v dotačním řízení

Vzhledem k absenci jakýchkoli vnitřních předpisů, které by upravovaly průběh dotačního řízení, existuje v obci silné korupční riziko manipulace při rozhodování o poskytnutí dotací. Riziko se může projevit zejména:

1) příliš velkou volností v rozhodování

- Nejsou stanoveny žádné podmínky ani bližší kritéria pro žadatele o dotaci. Není tak nikde stanoveno, co obec poskytováním veřejné podpory sleduje, které veřejně prospěšné činnosti podporuje a které nikoli. Není jasné, podle jakých kritérií jsou jednotlivé žádosti posuzovány.
- Není vymezen účel dotace a podmínky čerpání dotace, např. jaké jsou uznatelné a neuznatelné náklady hrazené z dotací, jaká je maximální výše dotace.
- Není specifikován okruh žadatelů, kteří se mohou o dotaci ucházet. Např. zda jsou z veřejné podpory vyloučeny subjekty, které nemají vyrovnané závazky z obcí nebo špatně a neehospodárně naložili s předchozími dotacemi.

- Není detailněji regulován střet zájmů osob, které rozhodují o poskytnutí dotace vůči příjemcům dotací³ ani závazek jejich mlčenlivosti vůči ostatním žadatelům o dotaci.
- Není stanovena osobní odpovědnost za administraci dotačního řízení. V tomto smyslu je vymezena základní rozhodovací pravomoc mezi starostu a zastupitelstvo obce ustanovení m zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.⁴ Není však vymezena osobní odpovědnost za další důležité úkony v dotačním řízení, zejména příjem a administrace žádostí, stanovení rozsahu povinností pro příjemce dotací a uzavírání určitých dohod o poskytnutí dotací.

2) nízkou transparentností v rozhodování

Jediným zdrojem informací o dotačním řízení jsou zápisy a usnesení z jednání zastupitelstva obce, ze kterých lze zjistit výši dotace a název příjemce dotace. Vyhledávání relevantních informací je však neefektivní, je třeba projít všechny dokumenty z jednání zastupitelstva. Tyto informace nejsou pro žadatele o dotaci a účinnou veřejnou kontrolu dostatečné, zejména chybí:

- Jakékoli informace pro žadatele o dotaci, tedy jakou formou o dotaci žádat, jaké náležitosti má žádost o dotaci obsahovat, jaké jsou termíny pro podání žádostí a rozhodnutí o poskytnutí dotace, jaká jsou kritéria pro posuzování žádostí atp.
- K dispozici nejsou také informace o průběhu dotačního řízení, zejména o způsobu rozhodování, důvodech podpory vybraných příjemců, výši dotace a podmínek čerpání dotace.
- Taktéž nejsou obcí aktivně zveřejňovány případné dohody (smlouvy) o poskytnutí finančního příspěvku uzavřené s jednotlivými příjemci pokud jsou tyto v praxi uzavírány.

Výše uvedené nedostatky mohou vést k celé řadě korupčních rizik, které se mohou projevat nerovným přístupem k jednotlivým žadatelům o dotaci daných slabou transparentností rozhodovacího procesu a absencí jeho jakýchkoli náležitostí.

Nízká transparentnost snižuje možnosti potenciálních žadatelů získat dotační prostředky v regulérní soutěži a naopak otevírá prostor pro působení různých korupčních dohod, klientelistických vztahů nebo protekcionistických snah na rozhodovací proces.

Nedostatečná regulace poskytovaných dotací prakticky znemožňují objektivní posuzování žádostí o dotaci. Riziko zvyšuje i nedostatečná regulace střetu zájmů při projednávání žádostí o dotaci. Zdrojem korupčních dohod nebo klientelistických vazeb může být i účel a podmínky čerpání dotace s rizikem poskytování neúčelných dotací s problematickým prvkem skutečné veřejné prospěšnosti nebo poskytování dotací za mimořádně „měkkých“ a výhodných podmínek pro příjemce.

DOPORUČENÍ

1. Zřídit na internetových stránkách obce zvláštní sekci o poskytovaných dotacích z obecního rozpočtu, která by měla obsahovat:

- veškeré předpisy a dokumenty upravující dotační řízení (vnitřní směrnice, vzory podání, vyúčtování a dohod o poskytnutí finančního příspěvku atp.),
- avíza o možnostech ucházet se o dotace z obecního rozpočtu na daný kalendářní rok spolu se základními podmínkami pro podání žádosti a povinnostmi pro čerpání a řádné vyúčtování dotace,
- výsledky dotačních řízení ve formátu: subjekt/částka/ účel dotace/termín čerpání a ukončení projektu,
- dohody s jednotlivými příjemci dotací.

³ Riziko střetu zájmů a podjatosti osob rozhodujících o dotacích je samozřejmě částečně sníženo působností zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů pro uvolněné zastupitele, který se ale nevztahuje se na zastupitele neuvolněné. Je nutné zmínit i povinnost zastupitelů oznamovat podjatost ve smyslu ustanovení § 83 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁴ dle § 85, písm. c) je zastupitelstvu vyhrazena pravomoc rozhodovat o poskytování dotací nad 50 tis. Kč

2. Implementovat vnitřní směrnici pro úpravu dotačního řízení, které by měli obsahovat:

- základní náležitosti žádostí o dotaci, termíny pro jejich podání a rozhodnutí pro udělení dotace včetně relevantních dokumentů (např. vzory žádostí, vyúčtování dotace)
- vymezení osobních odpovědností za úkony spojené s dotačním řízením, tedy zejména kdo žádost přijímá, navrhuje znění dohod o poskytnutí finančního příspěvku a předkládá podklady (návrhy na zamítnutí žádosti nebo poskytnutí dotace) pro rozhodnutí zastupitelstva,
- jasné stanovení účelu dotací a podmínek pro jejich čerpání a vyúčtování. Tedy k jakým účelům poskytnuté dotace mohou sloužit, jaké subjekty mohou být podpořeny, jaké jsou uznatelné a neuznatelné náklady atp.,
- jasné a jednotné náležitosti dohod (smluv) o poskytnutí dotací, které budou obsahovat všechny náležité podmínky pro čerpání dotací – účel a časovost dotace, návratnost dotace, uznatelné a neuznatelné náklady, součinnost příjemce při veřejnosprávní kontrole, sankce za nedodržení podmínek dotace,
- náležitosti pro zveřejňování informací o dotačním řízení v souvislosti s bodem 1.
- vyloučit z dotačního řízení příspěvkové organizace obce (t. č. základní a mateřská škola Srch), které jsou významem i objemem svých vzdělávacích aktivit nesrovnatelné s ostatními subjekty v obci, které provozují veřejně prospěšné aktivity. Rozhodování o dotacích příspěvkovým organizacím by měli probíhat ve specifickém režimu.

3. Regulovat případný střet zájmů při posuzování žádostí o dotaci. V případě, že jsou žádosti o dotaci projednávány kolektivně v rámci výborů zastupitelstva nebo komisí obce, jejichž členové jsou zároveň statutárními zástupci subjektu žadatele nebo jsou přímo osobou žadatele⁵, byli by povinni zdržet se projednávání dané žádosti. V případě, že by člen výboru/komise byl zároveň řadovým členem organizace žadatele nebo jeho zaměstnancem nebo spolupracovníkem, měl by před projednávání dané žádosti povinnost oznámit před výborem/komisí svoji podjatost v dané věci. Předseda výboru/komise by poté zajistil hlasování o případné podjatosti člena výboru/komise a jeho zdržení se mimo po dobu projednávání žádosti o dotaci. Oznámení o podjatosti i výsledky hlasování o jejich relevanci by měly být uvedeny v zápisu z hodnocení žádostí.

4. Implementovat etický kodex pro zastupitele obce včetně kontrolních a sankčních mechanismů.

Riziko č. 3: Podvody v žádosti o dotaci

Riziko podvodů v žádostech o dotace se může vyskytovat v případech, kdy není nastaven mechanismus předběžné kontroly žadatelů o dotaci, případně nedochází k sankcionování žadatelů, kteří uvádí v žádostech nepravdivé nebo zavádějící údaje.

Předběžná kontrola žadatelů o dotaci by v obci měla probíhat ve smyslu vnitřní směrnice obce k finanční kontrole jako jeden z prvků systému finančního řízení podle ustanovení čl. III. Předmětem předběžné finanční kontroly je prověření správnosti podkladů příkazcem operace a správcem rozpočtu.

Jelikož však obec nedisponuje vnitřními směrnicemi k dotačním řízením, existuje příliš velká volnost v rozhodování při provádění předběžné kontroly. Není jasné, jaké podklady budou předmětem předběžné kontroly v případě kontroly žádostí o dotaci.

⁵ o dotace mohou žádat i fyzické osoby

Reálně hrozí riziko, že předběžná kontrola bude ryze formální a nebude vždy dostatečně funkční pro vyřazení takových žádostí, které neobsahují předpoklady pro efektivní, účelné a hospodárné využití dotačních prostředků na veřejně prospěšné účely.

DOPORUČENÍ

- 1. Stanovit ve vnitřních předpisech povinnost předběžné kontroly žadatelů o dotaci a splnění podmínek pro příjem dotace včetně stanovení osobní odpovědnost za správnost kontroly. Kontrola by se měla minimálně týkat dotací nad 50 tis. Kč (např. kontrola úplnosti žádosti o dotaci, souladu se stanovenými účely dotace, kontrola rozpočtu projektu, kvalifikaci žadatele o dotaci⁶, žádost o dotaci potvrzená podpisem kontrolora).**
- 2. Automaticky z dotačního řízení vyloučit žadatele, kteří mají neuhrazené závazky vůči obci nebo hrubě porušili podmínky pro čerpání dotací v minulém kalendářním roce.**
- 3. Součástí žádostí o dotace by mělo být čestné prohlášení žadatele o správnosti a pravdivosti údajů v žádosti.**
- 4. Zveřejňovat na internetu obce ve zvláštní sekci o dotacích (viz doporučení č. 1 k riziku č. 1) tzv. black list příjemců v souvislosti s bodem 2. Black list by měl obsahovat název organizace a stručný popis porušení podmínek pro čerpání dotace, měl by být pravidelně aktualizován.**

Riziko č. 4: Neúčelné čerpání dotace

Míra tohoto rizika bezprostředně souvisí s kvalitou smluvních vztahů mezi obcí a příjemci dotací a rozsahu a kvalitě průběžné a následné veřejnosprávní kontroly.

Na pravděpodobnosti výskytu rizika se neblaze projevuje absence vnitřních předpisů pro stanovení rozsahu povinností příjemců dotací v souvislosti s rizikem č. 3. Obdobně jako u výše uvedeného rizika tak kvalita průběžné a následné kontroly podstatně závisí na kvalitě a rozsahu povinností stanovených pro příjemce dotací.

Průběžná a následná kontrola taktéž nemusí dostatečně posuzovat veřejnou prospěšnost a účel dotace vzhledem k chybějícím vnitřním pravidlům, které by definovali účel poskytnutí dotace a kritéria veřejné prospěšnosti (např. podmínku veřejné přístupnosti ve využívání služeb hrazených z dotací).

Ve vnitřních předpisech obce taktéž není stanovena intenzita průběžné a následné kontroly, nemusí tak být respektována zásada proporcionality, kdy by měly být podrobeny intenzivnější kontrole čerpání rozsáhlejších dotačních titulů na rozdíl od čerpání drobných dotací.

DOPORUČENÍ:

- 1. V rámci vnitřních pravidel pro rozdělování dotací stanovit povinnost provádění průběžné a následné kontroly všech dotací převyšující částku 100 tis. Kč**
- 2. Průběžnou a následnou kontrolu by neměli provádět osoby, které se podílely na posuzování žádostí o dotaci (viz doporučení č. 3 k riziku č. 2).**

⁶ zde máme na mysli možnost obce stanovit speciální požadavky na příjemce, pokud chce obec např. zajistit kvalitní úroveň podporovaných sociálních služeb vyžadující určitou odbornost nebo specializaci (např. péče o postižené osoby, důchodce). Takové požadavky je nutné vymezit již ve vyhlášení dotačního řízení.